

Copyright foto

DIER IN THE SPOTLIGHT

DE BRULKIKKER

Brulkikker: nee, dat klinkt niet heel uitnodigend. Toch is dit een soort die een poos geleden nog veel verkocht werd in tuincentra. Daarmee is de brulkikker een goed voorbeeld van hoe mensen die de natuur willen ondersteunen, diezelfde natuur toch onbedoeld schade kunnen berokkenen en hoe wetgeving daaraan meehelpt. Kunnen we die fouten in de toekomst vermijden?

TEKST: GERRIT HOFSTRA | FOTO'S: SHUTTERSTOCK EN BRENT M.

De brulkikker (*Lithobates catesbeianus*) is een grote (tot 20 centimeter) groene kikker afkomstig uit Noord-Amerika. Op het eerste gezicht lijkt hij wel op onze meerkikker (*Pelodytes punctatus*) al blijft die wel een stuk kleiner (meestal tot 14 centimeter en in uitzonderlijke gevallen 18 centimeter). Beide soorten horen bij de echte kikkers (*Ranidae*). Als je goed kijkt, zie je wel verschillen. Zo zijn de trommelvliezen van de brulkikker een

stuk groter en zijn de meerkikkers meestal een stuk frisser groen. De naam brulkikker of stierkikker draagt het dierlijke niet voor niets. In plaats van het gezellig gekwaak van een groepje boerennachtgalen produceert de brulkikker een soort geloei dat nog het meest aan een koe met een probleem doet denken. Toegegeven: ook een boerengeluid, maar niets voor in een vijver.

Naast het geluid heeft deze kikker nog een paar wat minder prettige puntjes. Ten eerste het voedsel. Volgens velen

hanteren kikkers een uiterst simpel systeem om de wereld om hen heen in te delen: is het groter dan ik, dan zou het wel eens gevaarlijk kunnen zijn; dus vluchten. Is het kleiner dan ik, dan kan ik het opeten. En als het ongeveer net zo groot is dan paren we er maar mee. Vooral dat tweede kan nog wel wat schade aan de natuur aanbrengen. Werkelijk alles wat in die bek past (en dan nemen ze graag wat moeite met het aanduwen) wordt ook letterlijk naar binnen geschoven. Als je een kikker bent van 20 centimeter, dan past er opvallend veel. Denk aan andere kikkers, jonge eendjes, zo nu en dan eens een muis of een jonge rat; je krijgt vast al wel een beeld. Het laatste zorgt vooral voor grappige foto's op het internet waarbij een kikker een paarpoging doet met een vis of zelfs met een kluit modder.

JONGE EENDJES

Dat de brulkikker andere kikkers, muizen en ratten eet, is niet zo'n probleem, maar een kikker die jonge eendjes eet, maakt zich daarmee bepaald niet populair. En ja, er passen helaas ook zeldzamere dieren dan jonge eendjes in die enorme muil. Een ander, nog groter probleem van deze soort is dat ze vaak drager zijn van een bepaalde schimmelziekte (*chytridiomycose*). De brulkikker kan daar prima tegen, maar het is dodelijk voor veel andere amfibieën die niet samen met deze schimmel geëvolueerd zijn.

Kortom, deze kikker is niet echt een verrijking van de Nederlandse natuur. Maar hoe is hij dan toch in Europa terechtgekomen en hoe heeft hij zich zo effectief kunnen verspreiden? Het mag duidelijk zijn dat zo'n grote kikker ook flinke kikkerbilletjes oplevert. Ze kweken ook nog eens makkelijk en snel, dus er was best een markt voor. Uit zo'n kweekstation kunnen dan weer makkelijk dieren ontsnappen. Maar in Nederland en België speelde er iets anders: kikkerbilletjes waren in onze ogen meer iets voor die rare Fransen, wij hielden van onze natuur.

GEEN VERRIJKING

In de jaren 70 groeide het besef dat we voorzichtig om moesten gaan met onze natuur, vooral omdat we toen net geconfronteerd waren met de problemen van persistente bestrijdingsmiddelen (DDT). Het ging in die tijd ook heel slecht met de Nederlandse kikkerpopulatie. Mensen wilden iets doen en wat was er dan beter dan een mooie, natuurlijke vijver met groene kikkers? Zo'n vijver was zo gegraven, maar hoe kom je dan aan kikkers? De dieren waren inmiddels beschermd, dus handel en vangen waren uit den boze. Gelukkig was er een oplossing: die grote brulkikkers groeiden en kweekten prima, dus een paar kikker-visjes waren zo ingekocht en werden ook weer via dierenwinkels verkocht aan particulieren die leuk wat kikkers in de tuin wilden. De inheemse groene kikker mocht niet, want die was beschermd. Die kikkers in de tuin gingen beter dan verwacht; ze deden het prima. Eerst werden het enorme kikkervisjes (zo groot als een hand) en ze metamorfoseerden prima tot kikkers, die zich zelfs zo nu en dan voortplantten.

Na een paar jaar – toen de dieren inmiddels volledig uitgegroeid en volwassen waren – kwamen ook de minder prettige eigenschappen van deze kikkers naar boven: het geloei en de jonge eendjes, of liever gezegd, het gebrek aan jonge eendjes. Daarmee werd al snel duidelijk dat dit nu niet echt een verrijking

was van de Nederlandse natuur. Begin jaren negentig werd de verkoop van deze dieren verboden en inmiddels staat de soort ook op de Unielijst van invasieve exoten en is er dus een bestrijdingsplicht. In Nederland komt de soort eigenlijk niet meer voor (wel nog wat verspreide meldingen, maar geen grotere populaties meer) en de meldingen die er zijn worden actief bestreden. Toch zijn er nog wel een paar populaties en België, deels vlak bij de grens, maar de echt grote populaties liggen in Italië en Frankrijk. Het probleem is nog allerminst opgelost.

GEEN EXOOT IN DE SLOOT

Al met al een behoorlijk probleem dat eigenlijk ontstaan is juist om de natuur een handje te helpen en om weer wat natuur naar de tuin te brengen. Kunnen we die fouten in de toekomst vermijden? Jazeker en daar hebben Dibevo en de aangesloten bedrijven ook een belangrijke rol in.

Om in de tuin of in de vijver te kunnen overleven moet een dier of plant bestand zijn tegen de Nederlandse omstandigheden.

Dat betekent dat alles wat

we in de tuin of in de vijver hebben, vaak ook kan overleven in de Nederlandse natuur en daar

willen we dat meestal liever niet. Het allerbelangrijkste is dus: nooit planten of dieren uit de vijver of de tuin in de natuur uitzetten. Ik begrijp dat mensen de beste bedoelingen kunnen hebben als ze wat waterplanten uit de volle vijver in die kale,

lege sloot gooien, maar

het is eigenlijk nooit goed voor de natuur, ook al kan dat wel zo lijken. Hier ligt ook een belangrijke informatietaak voor dieren-specialisten en tuincentra met een dierenafdeling die deze planten en dieren verkopen.

PAS OP MET VERKOOP VAN EXOTEN

Een tweede punt is dat winkels voorzichtig moeten zijn met de verkoop van dieren of planten voor de tuin of de vijver waarvan het risico heel groot is dat ze vervolgens in de natuur terecht kunnen komen en daar schade kunnen aanrichten. Verkoop bijvoorbeeld geen exotische salamanders voor in de tuinvijver. Salamanders zijn notoire ontsnappers en exoten horen niet in de natuur. Voor planten kun je verwijzen naar de website 'Tuin er Niet In!' (floron.nl/tuinernietin) waar voor heel veel soorten tuin- en vijverplanten is aangegeven hoe groot het risico op verspreiding is. Vaak worden er ook leuke alternatieven gegeven.

En wil een klant heel graag van die leuke salamanders in de tuin? Geen probleem: de kleine watersalamander komt zo veel voor dat eigenlijk overal waar je een geschikte vijver aanlegt, er binnen twee jaar een mooie populatie salamandertjes in zit. Kijk ook eens naar mijn artikel over de natuurlijke tuinvijver (dibevo.nl/tuinvijver). ←

